

Bijlage 1

Checklist voor richtlijnontwikkeling

Doel checklist

Hulp bieden bij het opstellen van richtlijnen rondom ethische kwesties d.m.v. aanreiken van aandachtspunten

Gebruikers

Medewerkers die aan de slag gaan met richtlijnontwikkeling, i.c. management, stafmedewerkers en/of leden van een ethische commissie of andere vormen van ethisch overleg

Gebruiksaanwijzing

Aankruisen indien item van belang is voor uw richtlijn	*	μ ja
Aankruisen indien item niet van belang is voor uw richtlijn	*	μ nee
Aankruisen indien item niet van toepassing is op uw situatie	*	μ niet van toepassing

Vorm

Ja   nee   n.v.t.

μ μ μ
μ μ μ

Algemeen

Titel

Preambule of inleiding

Verantwoording

μ μ μ

Vermelden auteur (persoon of collectief)

μ μ μ

Vermelden autorisator richtlijn

μ μ μ

Vermelden richtlijnhouder of aanspreekpunt

(contactpersoon voor medewerkers die vragen of opmerkingen hebben over de richtlijn, inventariseert de eventuele knelpunten en signaleert wanneer de richtlijn geëvalueerd of bijgesteld moet worden)

μ μ μ

Vaststellen ingangsdatum richtlijn

μ μ μ

Vaststellen evaluatiedatum richtlijn

(wat betreft wettelijk kader, stand van zaken in de medische wetenschap, werkbaarheid)

μ μ μ

Vermelden versienummer (indien meerdere versies in omloop)

Lay-out

- μ μ μ Overzichtelijke lay-out hanteren
- μ μ μ Toepassen standaardlay-out (herkenbaar als instellingsrichtlijn)
- μ μ μ Fases te volgen procedure afbakenen d.m.v. nummering, witregels
- μ μ μ Grote stukken aaneengesloten tekst vermijden
- μ μ μ Aantrekkelijk lettertype gebruiken
- μ μ μ Aanbrengen paginanummering

Taalgebruik

- μ μ μ Helder en begrijpelijk taalgebruik
- μ μ μ Vermijden afzwakkende en abstracte termen (meestal/soms/misschien)
- μ μ μ Consistent gebruik terminologie
- μ μ μ Vermijden dubbelzinnige formuleringen
- μ μ μ Definitielijst opstellen

Bestanddelen

Ja
nee
n.v.t.

Inleiding

- μ μ μ Vermelden aanleiding richtlijn
- μ μ μ Vermelden standpunt instelling aangaande ethische kwestie
(kort) weergeven inbedding richtlijn in instellingsbeleid/de instellingsvisie

- μ μ μ Vermelden expliciete doelstelling richtlijn
- μ μ μ Beschrijven specifieke situatie waarvoor richtlijn geldt
- μ μ μ Benoemen operationele gebruikers (zij die met de richtlijn werken)
- μ μ μ Benoemen functionele gebruikers (cliëntengroep)
- μ μ μ Presenteren en definiëren sleutelbegrippen
- μ μ μ Aangeven startmoment hantering richtlijn

Kern

- μ μ μ Aanbrengen heldere fasering
- μ μ μ Expliciteren informatiemomenten (wanneer μ waarover μ wie μ)
- μ μ μ Expliciteren overlegmomenten (wanneer μ waarover μ wie μ)
- μ μ μ Expliciteren beslismomenten (wanneer μ waarover μ wie μ)
- μ μ μ Aangeven taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van betrokkenen
- μ μ μ rol van en omgang met cliënt en naasten aangeven
- μ μ μ Vermelden eindverantwoordelijke
- μ μ μ Afspraken maken t.a.v. verslaglegging
- μ μ μ Aangeven wat te doen bij verschillen van inzicht
- μ μ μ Aangeven wanneer van richtlijn mag worden afgeweken
- μ μ μ Vermelden alternatieve handelwijzen (indien anders wordt beslist dan in het instellingsbeleid is vastgelegd)

Bijzonderheden

- μ μ μ Rekening houden met wettelijk kader (wetgeving en jurisprudentie kunnen bepalend zijn voor het handelen)
- μ μ μ Opnemen zorgvuldigheidseisen
- μ μ μ Aangeven hoe om te gaan met wilsverklaringen e.d.
- μ μ μ Aanduiden hoe te handelen in geval van wilsonbekwaamheid
- μ μ μ in acht nemen beroepsethiek betrokkenen
- μ μ μ Aangeven wat te doen bij gewetensbezwaren

Bijlagen

- μ μ μ Achtergrond richtlijn
- μ μ μ Checklist
- μ μ μ Stroomschema
- μ μ μ Afkortingenlijst
- μ μ μ Wettteksten
- μ μ μ lijst relevante telefoonnummers

- μ μ μ lijst met benodigd materiaal
- μ μ μ Voorbeeld diverse wilsverklaringen
- μ μ μ Meldingsformulieren
- μ μ μ Bronvermelding/literatuurlijst

Randvoorwaarden

Ja
nee
n.v.t.

Verspreiding en toegankelijkheid

- μ μ μ Beleid bepalen t.a.v. introductie richtlijn
- μ μ μ Bekendheid geven aan beleid rondom ethische kwestie aan belanghebbenden (intern μ extern μ)
- μ μ μ Beleid bepalen t.a.v. distributie (vaststellen wie erover dient te beschikken)
- μ μ μ Waarborgen toegankelijkheid richtlijn voor relevante actoren
- μ μ μ Opnemen in overzicht van reeds ontwikkelde richtlijnen

Acceptatie en toepassing

- μ μ μ Richtlijn laten aansluiten op signatuur instelling
- μ μ μ Richtlijn laten aansluiten op zorgvisie instelling
- μ μ μ Rekening houden met normen en waarden van betrokkenen aangaande ethische kwestie
- μ μ μ Belanghebbenden betrekken bij richtlijnontwikkeling (intern μ extern μ)
- μ μ μ Richtlijn laten aansluiten bij de dagelijkse zorgpraktijk van de betrokkenen
- μ μ μ Richtlijn opnemen in kwaliteitssysteem

Evaluatie

- μ μ μ Voorziet richtlijn in een behoefte
- μ μ μ zijn belanghebbenden op de hoogte van bestaan en inhoud richtlijn
- μ μ μ Wordt richtlijn nageleefd
- μ μ μ Stimuleert richtlijn tot discussie en reflectie op ethische kwestie
- μ μ μ zijn belanghebbenden tevreden met richtlijn

Uit: J.N. van Dartel, M. Jacobs, Van zorgvisie naar protocol
Handreiking voor ethische richtlijnontwikkeling
in instellingen voor gezondheidszorg, Utrecht CELAZ 2000.

